

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 11 juli 2023

Mål nr

T 3101-22

PARTER

Klagande

Sturecompagniet Aktiebolag, 556071-8156

Box 55719

114 83 Stockholm

Ombud: Advokaterna AC och DJ

Motpart

Gjensidige Forsikring ASA Norge, svensk filial, 516407-0384

Box 3031

103 61 Stockholm

Ombud: Advokat SB och juristen VR

SAKEN

Fastställelse talan avseende rätt till försäkringsersättning

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Svea hovrätts dom 2022-04-11 i mål T 5507-21

DOMSLUT

Högsta domstolen fastställer hovrättens domslut.

Sturecompagniet Aktiebolag ska ersätta Gjensidige Forsikring ASA Norge, svensk filial, för rättegångskostnad i Högsta domstolen med 473 500 kr och ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom. Av beloppet avser 278 800 kr ombudsarvode.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Sturecompagniet Aktiebolag har yrkat att Högsta domstolen ska fastställa att Gjensidige Forsikring ASA Norge, svensk filial, i enlighet med den epidemiavbrottsförsäkring som Sturecompagniet hade hos Gjensidige, är skyldigt att utge försäkringsersättning för inträffad skada bestående av avbrott i Sturecompagniets försäkrade verksamhet som uppkommit på grund av Folkhälsomyndighetens föreskrift HSLF-FS 2020:9 under tiden 25 mars–1 juli 2020 samt i tiden därefter på grund av HSLF-FS 2020:37.

Sturecompagniet har vidare yrkat att bolaget ska befrias från skyldigheten att ersätta Gjensidige för rättegångskostnader i tingsrätten och hovrätten samt att Sturecompagniet ersätts för sina rättegångskostnader där.

Gjensidige har motsatt sig att hovrättens dom ändras.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader i Högsta domstolen.

DOMSKÄL

Bakgrund

1. Sturecompagniet bedriver nattklubbsverksamhet i Stockholm. Bolaget hade en kombinerad företagsförsäkring hos Gjensidige i vilken det ingick en epidemiavbrottsförsäkring. Den försäkringen innehöll ett fåtal villkor, bl.a. om när och var försäkringen gällde.

2. De skadehändelser som försäkringen omfattade beskrevs i villkoren (punkten 5) på följande sätt.

Ersättning lämnas för avbrott som uppkommer på grund av myndighets ingripande med stöd av smittskyddslagen, SFS 2004:168, eller livsmedelslagen, SFS 2006:804, för att förhindra spridning av smittsam sjukdom bland människor.

3. Försäkringen gällde enligt punkten 3 i villkoren vid myndighets ingripande under försäkringstiden och som föranletts av smittsam sjukdom som upptäckts under försäkringstiden. Enligt punkten 4 gällde försäkringen vid myndighets ingripande på försäkringsstället. Under rubriken ”Säkerhetsföreskrifter” angavs att föreskrift som meddelats i lag eller förordning eller av myndighet och vars iakttagande var ägnat att förebygga eller begränsa smittspridning skulle anses som intagen i försäkringsvillkoren (punkten 8). I fråga om ersättningskrav gällde enligt punkten 9 att den försäkrade skulle styrka den tid som rörelsen enligt myndighetens beslut inte kunnat drivas genom handling utfärdad av vederbörlig myndighet.

4. Efter att sjukdomen covid-19 konstaterats i Sverige utfärdade Folkhälsomyndigheten ett antal föreskrifter som gällde för bl.a. restauranger och barer. Enligt föreskrifterna skulle berörda verksamheter säkerställa att det inte förekom trängsel i deras lokaler. Stående servering vid bardisk var inte tillåten och sällskapen skulle kunna hålla minst en meters avstånd från

varandra. Det infördes efter hand också begränsningar avseende antalet besökare i samma sällskap (inledningsvis högst åtta och sedan högst fyra personer).¹

5. Sturecompagniet stängde sin verksamhet den 25 mars 2020 och begärde ersättning för avbrottet från epidemiavbrottsförsäkringen. Gjensidige meddelade att försäkringen inte kunde tas i anspråk.

6. Sturecompagniet har gjort gällande att ”myndighets ingripande” i försäkringsvillkoren omfattar även sådana generella föreskrifter som Folkhälsomyndigheten har utfärdat. Gjensidige har anfört att uttrycket endast avser myndighetsbeslut som är riktade direkt mot en försäkringstagare.

7. Såväl tingsrätten som hovrätten har bedömt att uttrycket inte omfattar generella föreskrifter och ogillat Sturecompagniets talan.

Vad målet gäller

8. Målet gäller tolkning av villkor i en epidemiavbrottsförsäkring och närmare bestämt om det i villkoren använda uttrycket ”myndighets ingripande” ska anses innefatta generella myndighetsföreskrifter.

Tolkning av försäkringsavtal

9. Vid tolkningen av ett försäkringsvillkor av standardkaraktär ska hänsyn tas till ett antal faktorer. Det centrala är ofta det omtvistade villkorets ordalydelse. När ordalydelsen ger utrymme för olika tolkningar kan ledning sökas i systematiken och de övriga försäkringsvillkoren. Också andra faktorer kan ha betydelse, exempelvis villkorets syfte, i den mån ett sådant går att utröna, och vad som sakligt sett är en förnuftig och rimlig reglering. Vilken eller vilka tolkningsfaktorer som ska vara utslagsgivande får avgöras

¹ Se HSLF-FS 2020:9 och HSLF-FS 2020:37 (ändrad genom HSLF-FS 2020:70 och HSLF-FS 2020:91).

utifrån en helhetsbedömning i det enskilda fallet. (Se ”Vitesundantaget i ansvarsförsäkringen” NJA 2018 s. 834 p. 10 och 11.)

10. Tolkningen ska utgå från villkorets ordalydelse i objektiv mening och från textens normala språkliga betydelse (se ”Bygglovet och särskoleplaceringen” NJA 2017 s. 237 p. 14).

11. Först om något resultat inte kan uppnås vid en prövning enligt de angivna kriterierna har man anledning att falla tillbaka på mera generella tolkningsprinciper (se ”Självriskan” NJA 2001 s. 750). Det saknas exempelvis normalt anledning att gå in på frågan om försäkringsbolaget hade kunnat formulera ett omtvistat villkor på ett tydligare sätt, när tillräcklig ledning för tolkningen kan hämtas från andra faktorer.

Bedömningen i detta fall

12. Tolkningen av epidemiavbrottsförsäkringen ska alltså göras med utgångspunkt i villkorens ordalydelse. Uttrycket ”myndighets ingripande” talar för att det ska vara fråga om ett individuellt beslut, men kan rent språkligt inte anses utesluta att villkoret är tillämpligt också då avbrottet följer av generella myndighetsföreskrifter. Ledning vid bedömningen av innebörden får då sökas i hur försäkringsvillkoren i övrigt är utformade.

13. Villkorens utformning stöder i hög grad den tolkning Gjensidige hävdar. Att försäkringen gäller vid ingripanden på försäkringsstället talar för att försäkringen inte ska omfatta generella föreskrifter utan åtgärder som riktas direkt mot den försäkrade verksamheten. Det villkor som anger att försäkringstagaren vid ersättningskrav genom en handling, utfärdad av vederbörlig myndighet, ska styrka den tid som rörelsen enligt myndighetens beslut inte kunnat drivas talar också för den tolkningen. Detsamma gäller det förhållandet att föreskrifter meddelade i lag eller förordning eller av myndighet ska anses intagna i avbrottsförsäkringen.

14. Med hänsyn till det anförda ska ”myndighets ingripande” i epidemiabrottsförsäkringen tolkas så att det inte omfattar generella föreskrifter av det slag som Folkhälsomyndigheten utfärdade. Gjensidige är därmed inte skyldigt att utge ersättning från försäkringen.

15. Hovrättens domslut ska alltså stå fast.

16. Gjensidige har vid denna utgång rätt till ersättning för sin rättegångskostnad. Det begärda beloppet för arbete får anses skäligt. När det gäller utlägget för rättsutlåtande är det emellertid inte motiverat att tillerkänna Gjensidige ersättning med ett belopp som överstiger 100 000 kr exklusive mervärdesskatt.

I avgörandet har deltagit justitieråden Gudmund Toijer, Agneta Bäcklund, Dag Mattsson, Cecilia Renfors (referent) och Jonas Malmberg
Föredragande har varit justitiesekreteraren Dennis Andreev